

Universitatea Spiru Haret

Facultatea de Științe Socio-Umane

Programul de studii universitare de master: „Arta muzicală”

Disciplina : Analiza muzicală și strategia structurării ei

Titular de disciplină: Maia Ciobanu

Grad didactic : conferențiar universitar doctor

Note de curs

Cursul de masterat **Analiza muzicală și strategia structurării ei** urmărește cunoașterea diferitelor moduri de organizare și structurare a unui proiect componistic, realizarea unei conexiuni analitice între textul muzical ca atare, viziunea interpretativă a acestuia și diferitele moduri de receptare ale textului muzical. Cursul facilitează o înțelegere fenomenologică a actului muzical, a rolului specific pe care îl au compozitorul, interpretul și receptorul în realizarea concretă a proiectului numit opera muzicală.

Bazându-se pe cunoștințele deja câștigate grație studiilor de licență în muzică, studentul va realiza o viziune holistică, cu multiple variante posibile, asupra textului muzical și a aventurii sale. Datorită cunoștințelor de teorie, armonie, contrapunct, forme muzicale, istoria muzicii, citire de partituri, etc deja achiziționate pe parcursul studiilor de licență, studentul va putea să-și dezvolte și să-și rafineze capacitatea de analiză a textului muzical. Cursul propune cunoașterea unor multiple și diversificate tehnici de analiză a unei partituri în funcție de caracteristicile proiectului componistic, de estetica generală epocii, de stilul individual al autorului.

El urmărește în egală măsură cunoașterea tehnicilor de modelare a arhitecturii unui text muzical dat de către interpret și de aici dezvoltarea capacității de analiză a unui stil interpretativ.

Studentul va câștiga abilitatea de a utiliza varii tehnici de analiză a textului sonor, de a cerceta atât la nivel structural cât și la nivel semantic un text muzical și de a concretiza cercetarea respectivă printr-un studiu de înalt nivel științific. El va fi familiarizat cu diferitele concepte ale unui proiect componistic și va câștiga capacitatea de a -și adapta tehnicile de analiză în funcție de acesta.

Cursul urmărește de asemenea să contribuie la dezvoltarea abilității studentului masterand de a explica - la diferite nivele de înțelegere – cele mai importante aspecte ale faptului muzical prin prisma unei analize complete și (atunci când e cazul) cu caracter interdisciplinar. Masterandul va câștiga capacitatea de a demara pe cont propriu studiul unui text muzical indiferent de estetică și stil.

Atât pe parcursul studiilor cu caracter teoretic cât și în modul de aplicare al acestora pe diferitele studii de caz prezentate, se dorește stimularea unei atitudini deschise vizavi de multitudinea

conceptelor estetice care marchează evoluția istoriei muzicii, a disponibilității de a înțelege, explica și/sau interpreta atât un text muzical de factură academică cât și o partitură aparținând noilor curente ale muzicii moderne și contemporane, a curiozității de a cerceta, studia, compara noile forme și genuri muzicale, de a promova o atitudine deschisă în receptarea muzicii noi.

Masterandul va câștiga capacitatea de a se deschide și adapta diferitelor puncte de vedere estetice și stilistice ale creației muzicale, de a înțelege și explica diferite concepte interpretative și impactul acestora asupra modelării arhitecturii sonore și a mesajului acesteia, de a observa și studia diversele forme de receptare ale actului muzical.

Semestrul I

Capitolul I Obiectul analizei muzicale. Perspective ale analizei muzicale.

Capitolul II. Nivele ale analizei muzicale: Analiza structurală

Capitolul III Perspectiva semantică în analiza muzicală

Capitolul I

Obiectul analizei muzicale. Perspective ale analizei muzicale.

Cursul propune evaluarea obiectului analizei muzicale precum și a perspectivelor acesteia. A analiza un obiect sonor presupune un demers complex care pornește de la evaluarea textului muzical propriu-zis ținând seama de proiectul creatorului. Pentru aceasta, este necesară observarea contextului estetic și stilistic al epocii, cunoașterea datelor artistice personale ale compozitorului în cauză, o cât mai exactă situare a rolului acestuia în evoluția istoriei muzicii.

De asemenea este necesară familiarizarea masterandului cu varii tehnici de notație muzicală, foarte diversificate în perimetrul muzicii moderne și contemporane.

Pentru realizarea unei analize adecvate a obiectului sonor este obligatorie cunoașterea unor principii și tehnici variate de analiză, familiarizarea cu noi concepte de observare a fenomenului sonor.

Pasul următor constă în analiza interpretării unei partituri date. Pentru realizarea analizei actului interpretativ este necesară familiarizarea cu datele specifice ale diferitelor instrumente, inclusiv al vocii umane și al instrumentelor electronice.

Masteranzii vor evalua datele de bază ale unei lucrări tipice pentru barocul muzical, aplicând tehnicile de analiză adecvate asupra mai multor partituri diferite din punct de vedere al formei, genului muzical, caracteristicilor stilistice.

Se prezintă exemple din lucrările celor mai importanți maeștri ai barocului muzical, fiind încurajate observațiile și interpretările personale ale masteranzilor.

Analizele pe text vor favoriza o înțelegere mai profundă a conceptului componistic tipic creației

lui J. S. Bach, G. F. Haendel, D. Scarlatti, etc.

Analiza de tip structural va avea un caracter detaliat, clarificând rolul specific al diferiților parametric sonori, în textul muzical dat, interacțiunea acestora, specificul de epocă și specificul individual, interacțiunea dintre morfologia și sintaxă sonoră, dintre micro și macroarhitectura muzicală.

Se vor observa aplicații ale formelor tipice barocului muzical în diferitele genuri muzicale ale epocii respective și nu numai.

Se vor observa de asemenea caracteristicile scriiturii polifonice, organizarea melodică și armonică a textului muzical, tratarea vocală și/sau instrumentală, balanța tradiție – inovație.

Masteranzii vor evalua datele de bază ale unei lucrări tipice clasicismului muzical al școlii vieneze, aplicând tehnicile de analiză adecvate asupra mai multor partituri diferite din punct de vedere al formei, genului muzical. Se vor observa aplicații ale acestor tehnici de analiză asupra variantelor formei de lied, a temei cu variațiuni, a rondo-ului și sonatei.

Se vor observa aplicații ale acestor tehnici și principii de analiză în diferitele genuri muzicale, sinteze și interferențe ale arhitecturilor musicale. Un loc special îl va ocupa evoluția operei în clasicismul muzical vienez

Se prezintă exemple din lucrările celor mai importanți maeștri ai clasicismului muzical, fiind încurajate observațiile și interpretările personale ale masteranzilor.

Analizele pe text vor contribui la o înțelegere mai profundă a conceptului componistic în creația lui Haydn, Mozart și Beethoven.

Analiza de tip structural va avea un caracter detaliat, clarificând rolul specific al diferiților parametric sonori, în textul muzical dat, interacțiunea acestora, specificul de epocă și specificul individual, interacțiunea dintre morfologia și sintaxă sonoră, dintre micro și macroarhitectura muzicală.

Se vor observa de asemenea caracteristicile scriiturii omofone, dominată de monodia acompaniată, dar și continuitatea și evoluția scriiturii polifonice, evoluția organizării melodice și armonice a textului muzical, a scriiturii instrumentale și orchestrale, balanța tradiție – inovație în creația clasicilor vienezi.

Masteranzii vor evalua datele de bază ale unei lucrări tipice romantismului muzical, diferențind sfera romantismului timpuriu, a programatismului muzical, caracteristicile școlilor naționale, cazul operei wagneriene. Se vor aplica tehnicile de analiză adecvate asupra mai multor partituri diferite din punct de vedere al formei, genului muzical, caracteristicilor stilistice, atitudinii estetice. Se prezintă exemple din lucrările celor mai importanți reprezentanți ai romantismului muzical, fiind încurajate observațiile și interpretările personale ale masteranzilor.

Analiza de tip structural va avea un caracter detaliat, clarificând rolul specific al diferiților parametric sonori, în textul muzical dat, interacțiunea acestora, specificul de epocă și specificul individual, interacțiunea dintre morfologia și sintaxă sonoră, dintre micro și macroarhitectura muzicală.

Se va urmări abordarea diferențiată de la un compozitor la altul a conceptelor arhitectonice clasice, transformările și inovațiile aduse formei și genului de sonată, dar și genului variațional, de lied a formelor de lied și rondo. Un spațiu aparte va fi rezervat analizei noilor genuri muzicale în domeniul cameral și simfonic, evoluția și diversitatea conceptelor arhitectonice, noul concept al programatismului muzical, aplicarea principiului leit-motivului în muzicalui Wagner.

Se vor observa de asemenea caracteristicile scriiturii romantice, organizarea melodică, ritmică și armonică a textului muzical, tratarea vocală și/sau instrumentală, balanța tradiție – inovație.

Capitolul II Nivele ale analizei muzicale: Analiza structurală

1. Aplicarea diferitelor strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă a unor partituri din barocul muzical la nivel structural

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând barocului muzical și în care există un punct de vedere asemănător la nivelul analizei structurale (de exemplu analiza unei fugi de J. S. Bach și a unei fugi de G. F. Haendel).

Se va porni de la analiza cât mai completă a textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, morfologiei, sintaxei sonore, al limbajului armonic și/sau polifonic, observându-se aspecte specifice ale scriiturii instrumentale și/sau vocale, conexiunile și interconexiunile la diferite nivele ale organizării materiei sonore.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui J.S.Bach, se vor realiza comparații între conținutul structural al creației bachiene și cel al lui Haendel, Scarlatti, Vivaldi, Corelli, etc.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

Tema :

- J. S. Bach: Preludiul și fuga nr. 1 în Do major din Clavecinul bine temperat vol I

2. Aplicarea diferitelor strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă a unor partituri din clasicismul muzical la nivel structural și semantic

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând clasicismului muzical și în care există caracteristici similare la nivelul analizei structurale (de exemplu analiza unei sonate de Mozart și a unei sonate de Beethoven)

Se va porni de la analiza cât mai completă a textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, al exploatării parametrilor sonori, al morfologiei, sintaxei sonore, al limbajului armonic și/sau polifonic, observându-se aspecte ale scriiturii instrumentale și/sau vocale, conexiunile și interconexiunile la diferite nivele ale organizării materiei sonore.

Se vor compara diferite lucrări tipice aparținând creației lui Haydn, Mozart, Beethoven (sonate,

cvartete, simfonii), se vor realiza comparații între diferitele arhitecturi sonore.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii, interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

Teme :

- L. v. Beethoven: Sonata Patetica partea I-a
  - L.v. Beethoven: 32 Variațiuni în do minor
3. Aplicarea diferitelor strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă a unor partituri din romantismul muzical la nivel structural

Cursul propune studiul unor partituri muzicale în care există caracteristici comune sau asemănătoare la nivelul analizei structurale.

Se va porni de la analiza cât mai completă a textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, al exploatării parametrilor sonori, al morfologiei, sintaxei sonore, observându-se aspecte caracteristice ale scriiturii instrumentale și/sau vocale, conexiunile și interconexiunile la diferite nivele ale organizării materiei sonore, evoluția limbajului melodic și armonic, a ritmului, controlul la nivelul tempo-ului și dinamicii, noutățile timbrale.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui Schubert, Schumann, Brahms, Chopin, Liszt, Berlioz, Wagner, etc. și se vor realiza comparații între conținutul structural al creației acestora. Analiza se va focaliza asupra sintezei sunet – cuvânt – imagine mișcare în viziunea romantică, inclusiv în varianta programatismului muzical. Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

O atenție aparte se va acorda evoluției operei și baletului romantic.

Teme :

- F. Chopin: Preludii; Nocturne
  - R. Schumann: Lieduri
  - P.I. Ceaikovski: Lacul lebedelor
4. Aplicarea diferitelor strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă a unor partituri moderne

Cursul propune studiul unor partituri muzicale cu propuneri diferite la nivelul analizei structurale.

Se va porni de la analiza cât mai completă a textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, al exploatării parametrilor sonori, al morfologiei, sintaxei sonore, al limbajului armonic și/sau polifonic, observându-se aspecte ale scriiturii instrumentale și/sau vocale, etc.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui Debussy, Satie, Strawinski, a reprezentanților noii școli vieneze, Enescu, Bartok, Prokofiev, Messiaen, Boulez, Stockhausen, Kagel, Cage, etc..

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii, interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

Teme:

- Claude Debussy: Preludii pentru pian
- B. Bartok: Cvartete de coarde
- Olivier Messiaen: Vingt regards sur l'enfant Jesus
- Erik Satie: Piese reci

Exemplu: Olivier Messiaen: *Regard de prophets, de bergers et de mages*

Lucrarea lui Olivier Messiaen: *Regard de prophets, de bergers et de mages* din ciclul „Vingt regards sur l'enfant Jesus” pentru pian este un bun exemplu al acestui tip arhitectonic, fiind organizată ca o formă tripartit compusă: **A B Av** în care **A** este monopartit, iar secțiunea centrală **B** este construită la rândul său ca un **A B Av**.

Prima secțiune **A** este o suprapunere a două planuri în derulare de tip ostinato; vocea superioară se bazează pe repetarea unei celule de 4 acorduri cu durate identice, în timp ce ostinato-ul planului inferior conține un singur acord care parcurge o accelerare perfect ordonată (duratele se micșorează progresiv cu câte o șaisprezecime). Accelerarea are loc de-a lungul unui mare diminuendo.

Reluarea variată a acestei secțiuni este o repriză inversată: vocea inferioară derulează procesul invers, de rarefiere treptată, iar dinamica este un crescendo urmat de o concluzie care va recapitula elementele principale ale secțiunii B.

Secțiunea **B** este – așa cum am mai arătat – o formă tripartită. Ea conține o primă structură (**A**) împărțită în două subsecțiuni: prima – o monodie, a doua – o omofonie, cu excepția unei singure măsuri cu caracter polifonic. Secțiunea centrală a (**B**) – ului are un caracter polifonic: mai întâi la două voci (ostinato-ul vocii superioare se suprapune unei structuri în care Messiaen aplică tehnica unor „celule adăugate”, ceea ce produce o decalare și o asimetrizare treptată a vocilor), apoi la trei voci într-un fugato acompaniat de același ostinato. Urmează o subsecțiune cu caracter concluziv în care celula ostinato-ului este dinamizată.

Revenirea **A** este o repriză în care elementele **A** se suprapun cu cele ale **B** –ului. Același fenomen – de suprapunere cu caracter recapitulativ – este conținut și de Coda piesei care conține

elementele principale ale secțiunilor A și B pentru a încheia triumfal cu celula generatoare întregii lucrări: do #, do becar, la.

Piesa este remarcabilă prin justetea proporțiilor, prin economia de mijloace și spiritul cartezian organizator.

Este evident caracterul premeditat, controlul total asupra elementelor sonore, justetea unei bune strategii sonore.

Din acest punct de vedere francezul Olivier Messiaen se întâlnește paradoxal cu spiritul noii școli vieneze în cultivarea aceleiași ierarhii în vârful căreia se află logica și luciditatea.

Capitolul III Perspectiva semantică în analiza muzicală

1. Identificarea semnificațiilor implicite, a celor estetice, a semnificațiilor de natură metamuzicală, de asemenea a semnificațiilor explicite în analiza comparativă a unor partituri din barocul muzical.

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând barocului muzical și în care există un punct de vedere asemănător la nivelul analizei structurale, diferit însă la palierul semantic.

Se va porni de la datele complete ale textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, observându-se conexiunile și interconexiunile semantice ale acestora.

Se vor observa și analiza de asemenea conexiunile și interconexiunile semantice ale exploatării parametrilor sonori, limbajului melodic, ritmic, armonic și polifonic, a instrumentației și orchestrației, etc.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui J.S.Bach, se vor realiza comparații între diferitele semnificații ale creației bachiene și cele ale lui Haendel, Scarlatti, Vivaldi, Corelli, etc.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

2. Identificarea semnificațiilor implicite, a celor estetice, a semnificațiilor de natură metamuzicală, de asemenea a semnificațiilor explicite în analiza comparativă a unor partituri din clasicismul muzical

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând clasicismului muzical și în care există caracteristici similare la nivelul analizei structurale și diferite la nivel semantic (de exemplu analiza unei sonate de Mozart și a unei sonate de Beethoven)

Se va porni de la datele complete ale textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, observându-se conexiunile și interconexiunile semantice ale acestora.

Se vor observa și analiza de asemenea conexiunile și interconexiunile semantice ale exploatării parametrilor sonori, limbajului melodic, ritmic, armonic și/sau polifonic, ale instrumentației și orchestrației cu nivelul semantic și diferitele paliere ale acestuia, inclusiv cel afectiv-emoțional,

spiritual, religios, transcidental.

Se vor compara diferite lucrări tipice aparținând creației lui Haydn, Mozart, Beethoven (sonate, cvartete, simfonii), se vor realiza comparații între diferitele semnificații ale arhitecturilor sonore.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

3. Identificarea semnificațiilor implicite, a celor estetice, a semnificațiilor de natură metamuzicală, de asemenea a semnificațiilor explicite în analiza comparativă a unor partituri din romantismul muzical

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând romantismului muzical și în care există caracteristici similare la nivelul analizei structurale și diferite la nivel semantic

Se va porni de la datele complete ale textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, observându-se conexiunile și interconexiunile semantice ale acestora, evoluția limbajului melodic și armonic, a ritmului, controlul la nivelul tempo-ului și dinamicii, noutățile timbrale.

Se vor observa și analiza de asemenea conexiunile și interconexiunile semantice ale exploatării parametrilor sonori, limbajului melodic, ritmic, armonic și/sau polifonic, a instrumentației și orchestrației cu nivelul semantic și diferitele paliere ale acestuia, inclusiv cel afectiv-emoțional, spiritual, religios, transcidental.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui Schubert, Schumann, Brahms, Chopin, Liszt, Berlioz, Wagner, etc. și se vor realiza comparații între diferitele semnificații ale arhitecturilor sonore.

Analiza se va focaliza asupra semnificațiilor implicite și explicite ale sintezei sunet – cuvânt – imagine mișcare în viziunea romantică, inclusiv în varianta programatismului muzical, în operă și balet.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

4. Identificarea semnificațiilor implicite, a celor estetice, a semnificațiilor de natură metamuzicală, de asemenea a semnificațiilor explicite în analiza comparativă a unor partituri moderne

Cursul propune studiul unor partituri muzicale aparținând romantismului muzical și în care există caracteristici similare la nivelul analizei structurale și diferite la nivel semantic

Se va porni de la datele complete ale textelor respective din punct de vedere din punct de vedere al micro și macroarhitecturii, observându-se conexiunile și interconexiunile semantice ale acestora, evoluția limbajului melodic și armonic, a ritmului, controlul la nivelul tempo-ului și

dinamicii, noutăților timbrale, diferitelor inovații specifice.

Se vor observa și analiza de asemenea conexiunile și interconexiunile semantice ale exploatării parametrilor sonori, limbajului melodic, ritmic, armonic și/sau polifonic, a instrumentației și orchestrației cu nivelul semantic și diferitele paliere ale acestuia, inclusiv cel afectiv-emoțional, spiritual, religios, transcendent.

Se vor compara diferite lucrări aparținând creației lui Debussy, Satie, Strawinski, a reprezentanților noii școli vieneze, Enescu, Bartok, Prokofiev, Messiaen, Boulez, Stockhausen, Kagel, Cage, etc. și se vor realiza comparații între diferitele semnificații ale arhitecturilor sonore.

Vor fi încurajate și susținute interpretările personale bazate pe rigoarea observației și analizei, va fi stimulată originalitatea gândirii., interpretările și conexiunile cu caracter interdisciplinar, deschiderea culturală, filosofică, spirituală.

Teme:

- Hugo Wolff: Lieduri
- Anton Webern: Variațiunile pentru pian
- J. Cage: 4' 33"
- G. Enescu: Simfonia de cameră

Bibliografie obligatorie

Anghel, Irinel: Orientări, direcții, curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX (*Editura Muzicală a UCMR 1997*)

Ciobanu, Maia: Forme Muzicale (*Editura Fundației România de mâine, 2006*)

Niculescu, Ștefan: Reflecții despre muzică (*Editura Muzicală, București, 1980*)

Stoianov, Carmen: Repere în neoclasicismul muzical românesc (*Editura Fundației România de mâine, 2001*)

Stoianov, Carmen: Neoclasicism muzical românesc – secolul XX (*Editura Fundației România de mâine, 2001*)

Nemescu, Octavian: Capacitățile semantice ale muzicii (*Editura muzicală, București, 1983*)

Bibliografie suplimentară

Berger, W.G.: Estetica sonatei moderne (*Editura Muzicală, 1984*)

Berger, W.G.: Estetica sonatei contemporane (*Editura Muzicală, 1985*)

Cosma, Viorel: Muzicieni din România - Lexicon (*Editura Muzicală, București, 1989*)

Iorgulescu, Adrian: Timpul și comunicarea muzicală (*Editura Muzicală, București, 1991*)

Messiaen, Olivier: Technique de mon langage musical (*Paris, Leduc, 1944*)

Nemescu, Octavian: Naturalitatea, culturalitatea și transculturalitatea sunetului (*Muzica, București, nr. 1/1990*)

Sandu Dediu, Valentina: Muzica românească între 1944 – 2000 (*Editura Muzicală, 2002*)

Toduță, Sigismund: Formele muzicale ale barocului (*Editura Muzicală, București, 1978*)

Vlad, Roman: Strawinski (*Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.S.R., București, 1967*)

Webern, Anton: Calea spre muzica nouă (*Editura Muzicală, București, 1988*)

Xenakis, Yannis: Muzică Arhitectură (*Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, 1997*)

Semestrul II

Capitolul I. Analiza unui proiect componistic; Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic

Capitolul II. Tehnici de lucru, aspecte morfologice, sintactice, semantice ale proiectului componistic

Capitolul III. De la realizarea proiectului la receptare – responsabilitatea interpretului. Probleme ale receptării obiectului sonor

Capitolul IV Fenomenologia receptării muzicii noi Analiza unui stil muzical; analiza unui limbaj muzical

Capitolul I. Analiza unui proiect componistic; Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic

Cursul demarează prezentarea, analizarea și comentarea diferitelor tipologii ale unui proiect componistic, observarea diferitelor semnificații ale acestuia, atât la nivel strict sonor și artistic cât și la nivel extra și meta muzical

Conceptul componistic în perioada barocului muzical este abordat dintr-o perspectivă fenomenologică, analizând și sintetizând caracterele definerii ale gândirii lui J. S. Bach, G. F. Haendel, D. Scarlatti, A. Vivaldi, etc. în urma analizelor precedente pe textele muzicale ale acestora, a observării caracterelor comune și a diferenței în modul de elaborare și concretizare a unui concept compozițional

Cursul propune spre analiză și comparație tipologii ale creației lui Haydn, Mozart și Beethoven,

atât din perspectiva analizelor la nivel structural și semantic efectuate anterior, cât și prin prisma unor studii cu caracter sintetic în care se urmăresc contururile definitorii comune tipice gândirii clasicilor vienezi, trăsăturile care le marchează diferențele tipologice. Același proces de decelare a amprentelor conceptuale este declanșat vizavi de creația marilor compozitori romantici, prin studierea tipologiei creației romantice în genere și a operelor unor personalități emblematice sec. XIX

Epoca modernă și contemporană oferă o mare diversitate de tipologii ale actului creator sonor. Cursul analizează atât tipologia comună a creației muzicale tipice sec. XX-XXI, cât și variate modele ale conceptului componistic în această perioadă, oferind comparații, paralele și sinteze ale tipologiei creației muzicale caracteristice acestei perioade.

În contextual european, școala românească de compoziție se autopropune prin racordarea sincronică la tendințele majore ale esteticilor contemporane, prin infuzia unui spirit original extrem de interesant și fertil, datorat atât sintezei marilor forme și genuri europene cu modele sonore ale muzicii românești tradiționale cât și unei inflorescențe a atitudinii inovatoare, de avangardă, generând noi forme și genuri ale lumii sonore, noi estetici și atitudini. Cursul efectuează o incursiune în cele mai tipice și mai interesante creații ale muzicii românești a sec. XX - XXI

Teme:

- J. S. Bach: Preludiul I în do major din Clavecinul bine temperat - Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic
- L. van Beethoven; Sonata "Kreutzer" pentru vioară și pian - Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic
- Hector Berlioz : Simfonia fantastică - Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic
- Geroge Enescu : Rapsodia I - Semnificații muzicale și metamuzicale ale proiectului componistic

Capitolul II Tehnici de lucru, aspecte morfologice, sintactice, semantice ale proiectului componistic

Cursul prezintă și comentează variante ale tehnologiilor sonore academice precum și informații asupra noilor tehnici de compoziție în perimetrul muzicii moderne și contemporane

Barocul muzical preia și continuă tradiția unor principii și tehnici muzicale pe care le dezvoltă și le modifică. În analiza partiturilor muzicale se va observa atât persistența tehnicilor de compoziție preluate din epoca precedentă, cât și inovațiile aduse acestora, de asemenea noile procedee și tehnici compoziționale tipice noilor tendințe ale evoluției sonore

Haydn, Mozart și Beethoven sunt promotorii unei noi estetici, în permanentă desfășurare. Analizele vor evidenția particularitățile tehnice ale fiecăruia, inovațiile introdu-se, balanța tradiție – inovație în tehnica creatoare clasică, specificitatea materializării sonore a principiilor componistice caracteristice fiecăruia dintre cei trei clasici vienezi.

Romantismul muzical desfășoară o paletă variată a tehnicilor compoziționale, diferită și nuanțată de la un creator la altul. Noile concepte impun noi soluții, propensiunea către sinteza artelor aduce înnoirile necesare. Analizele partiturilor vor evidenția și argumenta rațiunea și sensul schimbărilor apărute în bagajul tehnic al compozitorului sec. XIX

Pentru creatorul sec. XX tehnica capătă o importanță și o semnificație crucială. Este un timp al schimbărilor rapide, în care puterea de adaptare și versatilitatea devin esențiale. Evantaiul soluțiilor tehnice este multiform, intruziunea tehnicilor de calcul probabilistic, al teoriilor științifice noi colorează esteticile și opțiunile filosofice. Analizele partiturilor europene, americane, cele aparținând școlii românești de compoziție conturează profilele cele mai variate ale materializării tehnicilor noi și/ sau academice în viziunea creatorilor muzicii moderne și contemporane.

Teme:

- Tehnici specifice de compoziție în Fuga IV în re minor de J.S. Bach (Clavecinul temperat vol. I)
- Tehnici specifice de compoziție în Simfonia a VI-a în Fa major de L. v. Beethoven
- Tehnici specifice de compoziție în liedul “Regele ielelor” de Franz Schubert
- Tehnici specifice de compoziție în “Sărbătoarea primăverii” de Igor Strawinski

Capitolul III. De la realizarea proiectului la receptare – responsabilitatea interpretului.

Cursul urmărește diferența între diferite tipologii ale unui proiect componistic și aprecierea logicii unei interpretări în funcție de aceste date.

Masterandul va observa și analiza comparativ un text muzical din sfera barocului în diverse interpretări, deosebite din punct de vedere al conceptului interpretativ. Se vor observa implicațiile la nivel structural și semantic ale respectivelor propuneri interpretative, impactul asupra construcției morfologice, sintactice și în primul rând asupra arhitecturii sonore și a diferitelor paliere semantice, raportarea la specificul conceptual al epocii și al compozitorului respectiv.

Cursul propune observarea și analiza comparativă a unui text muzical din creația clasicilor vienezi în diverse interpretări, deosebite din punct de vedere al conceptului interpretativ. Se vor observa implicațiile la nivel structural și semantic ale respectivelor propuneri interpretative, impactul asupra construcției morfologice, sintactice și în primul rând asupra arhitecturii sonore și a diferitelor paliere semantice, raportarea la specificul conceptual al epocii și al compozitorului respectiv.

Masterandul va observa și analiza comparativ un text muzical din creația marilor reprezentanți ai romantismului muzical în diverse interpretări, deosebite din punct de vedere al conceptului interpretativ. Se vor observa implicațiile la nivel structural și semantic ale respectivelor propuneri interpretative, impactul asupra construcției morfologice, sintactice și în primul rând asupra arhitecturii sonore și a diferitelor paliere semantice, raportarea la specificul conceptual al epocii și al compozitorului respectiv.

Teme:

- J. S. Bach: Concertele brandenburgice
- L. v. Beethoven: Simfonia a III-a
- Modest Musorgski: Tablouri dintr-o expoziție
- F. Chopin: Studii

Probleme ale receptării obiectului sonor

Cursul prezintă, analizează și comentează texte muzicale reprezentative pentru diferitele epoci istorice în varii interpretări, observându-se intersectarea intențiilor compozitorului cu cele ale interpretului, înțelegerea, realizarea și transmiterea intențiilor creatorului prin filtrul personalității interpretative. Sunt observate datele de bază ale comunicării compozitor – interpret – public, importanța notației, a contextului social și istoric dat

Fiecare perioadă a evoluției istoriei muzicii a utilizat și exploatat preferențial anumiți parametri sonori. Acest aspect devine esențial pentru interpret, deoarece îi permite o poziționare personală vizavi de partitura dată. Există un punct de vedere tradițional care impune respectarea cu strictețe a conceptului sonor prezentat prin grafica textului sonor și prin anume cutume ale abordării unui anume stil, al unei anume epoci. Există și alte concepte interpretative, concepte care trimit spre semnificații diferite ale textului original.

Cei mai importanți parametri-unelte ale interpretului muzical sunt dinamica și tempo-ul. În funcție de diferita lor utilizare, arhitectura și sensul textului sonor se pot modela în varii forme. Analiza comparativă a diferitelor interpretări date aceluiași text sonor evidențiază responsabilitatea interpretului ca mijlocitor între compozitor și public, importanța creativității sale.

Balanța dintre rigoare și libertate este diferită de la epocă la epocă, de la compozitor la compozitor, dar ea este de asemenea determinată de personalitatea interpretului. Astăzi, mai mult decât oricând este necesară analiza obiectivă a limitelor libertății interpretative. Cursul propune analiza comparativă a unor partituri muzicale în diferite interpretări, observând particularitățile conceptuale ale fiecărui demers componistic, propunerile și limitele de care dispune interpretul în fiecare caz, modul diferit de abordare creativă a unui text dat.

Teme:

- Tempo și dinamica, rigoare și libertate în interpretarea celor 32 de Variațiuni în do minor pentru pian de L. v. Beethoven
- Tempo și dinamica, rigoare și libertate în interpretarea Bolero-ului de M. Ravel
- Tempo și dinamica, rigoare și libertate în interpretarea Sonatei a III-a pentru vioară și pian în caracter popular românesc de George Enescu

Capitolul IV Fenomenologia receptării muzicii noi

Cursul prezintă noile tendințe ale limbajului sonor în muzica modernă și contemporană și propune masteranzilor familiarizarea cu specificul partiturilor muzicii noi, dezvoltarea capacității de a înțelege și de analiza o partitură aparținând celor mai noi stiluri și curente

Masterandul va aplica diferitele strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor partituri aparținând neoclasicismului, postromantismului sau neoromantismului muzical.

Cursul propune câteva modele de analiză comparativă a unor texte muzicale aparținând reprezentanților de marcă ai neoclasicismului muzical (Bartok, Strawinski, Prokofiev, Șostakovici, Enescu, etc.), analize în care se vor detalia diferențele în abordarea arhitecturilor academice și varietatea încărcăturii semantice. De asemenea, partituri tipice aparținând postromantismului și neoromantismului muzical vor fi comparate din perspectiva modului de tratare a genurilor și formelor predilecte ale romantismului, ca și din cea a raportării la conceptul romantic.

Masterandul va aplica diferitele strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor lucrări aparținând impresionismului muzical. Analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor lucrări aparținând expresionismului muzical.

Cursul abordează analiza comparativă a unor partituri semnate de corifeii impresionismului muzical, respectiv ai expresionismului muzical, în primul rând al reprezentanților noii școli vieneze. Atât în primul cât și în al doilea caz se vor detalia diferențele de utilizare a diferitelor tehnici componistice, inovarea formelor și genurilor muzicale, noile tehnici vocale și instrumentale, relația cu textul literar, cu imaginea și mișcarea dansantă, atitudinea estetică, filosofică, spirituală, implicațiile semantice.

Masterandul va aplica diferitele strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor lucrări aparținând minimalismului, teatrului muzical, neotonalismului, etc.

Cursul propune câteva modele de analiză comparativă a unor texte muzicale aparținând reprezentanților de marcă ai minimalismului american și european, ai teatrului muzical, neotonalismului, spectralismului și altor curente definitorii pentru epoca modernă și contemporană la nivel structural și semantic.

O atenție deosebită este acordată aspectelor inovatoare în creația sec. XX-XXI, a expansiunii parametrului timbral, a reconsiderării relației compozitor – interpret – public, a echilibrului determinare – nedeterminare.

Masterandul va aplica diferitele strategii ale analizei muzicale în analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor lucrări aparținând postmodernismului muzical în diferitele lui ipostaze.

Cursul abordează analiza comparativă la nivel structural și semantic a unor lucrări similare din punct de vedere al genului și formei muzicale, dar care aplică diferite tehnici de compoziție și se

circumscriu unor concepte diferite la nivel stilistic și semantic.

O atenție deosebită va fi acordată reconsiderării unor genuri aparținând zonei de divertisment, a neutralizării ierarhiei valorilor culturale, a demitizării și desconsiderării muzicii înalte.

Teme:

- Igor Strawinski: Sărbătoarea primăverii
- Bela Bartok: Cvartete de coarde
- George Enescu: Simfonia de cameră
- John Cage : Imaginary landscape nr.4

Analiza unui stil muzical; analiza unui limbaj muzical

Cursul prezintă, analizează și comentează partituri emblematice pentru principalele curente muzicale, observând impactul diferitelor limbaje și stiluri sonore asupra coordonatelor de tip structural și semantic

Sunt propuse astfel câteva studii de caz al unor texte aparținând creației lui D. Scarlatti, W.A. Mozart, F. Chopin, evidențiind caracteristicile tipice conceptului componistic la nivel structural și semantic.

Masteranzii vor efectua de asemenea studii cu caracter comparativ ale textelor respective, subliniind impactul semantic al diferitelor tehnici utilizate, al trăsăturilor morfologice, sintactice, stilistice.

Cursul propune câteva studii de caz al unor texte aparținând creației celor mai importanți reprezentanți ai curentului neoclasic, evidențiind caracteristicile tipice conceptului componistic la nivel structural și semantic. Masteranzii vor efectua studii cu caracter comparativ ale unor lucrări aparținând lui S. Prokofiev, D. Șostakovici, B. Bartok, M. Ravel, subliniind impactul semantic al diferitelor tehnici utilizate, al trăsăturilor morfologice, sintactice, stilistice.

Cursul propune câteva studii de caz al unor texte aparținând creației lui Ch. Ives, O. Nemescu, A. Stroe și Alfred Schnittke, evidențiind caracteristicile tipice conceptului componistic la nivel structural și semantic. Se vor efectua de asemenea studii cu caracter comparativ ale textelor respective, subliniind impactul semantic al diferitelor tehnici utilizate, al trăsăturilor morfologice, sintactice, stilistice.

Teme:

- D. Scarlatti: Sonate
- W.A. Mozart: Simfonia 40 în sol minor

- Charles Ives: Întrebarea fără răspuns
- O. Nemescu: Le roi va mourir ?
- A. Stroe: Concertul pentru clarinet și orchestră

Exemplu: Charles Ives: Întrebarea fără răspuns

„Întrebarea fără răspuns” este o lucrare de referință a muzicii sec. XX în primul rând datorită unui concepții vizionare asupra timpului și spațiului. Problema pe care o pune Ives este o veche problemă filosofică, dar punerea ei în pagină – muzical vorbind – deschide ferestrele unei alte atitudini asupra sonorului, în care spațiul și timpul se interrelaționează lucid. Piesa se derulează pe trei nivele bine diferențiate ca stil, sistem sonor, sintaxă, tempo, ritm, metru, dinamică, instrumentație: compartimentul corzilor – care derulează diatoniile unui coral lent, egal și indiferent, cel al suflătorilor care din timp în timp produc „evenimente” în tempo-uri din ce în ce mai accelerate, imaginate într-un spațiu atonal și solo-ul trompetei care intonează de șapte ori aceeași „întrebare” fără a primi vre-un răspuns.

Corzile, suflătorii, trompeta solo – apar ca lumi diferite, uneori paralele, rareori interacționând, înstrăinate ca Sens.

Bibliografie obligatorie

Ciobanu, Maia: Forme Muzicale (*Editura Fundației România de mâine, 2006*)

Stoianov, Carmen: Neoclasicism muzical românesc – secolul XX (*Editura Fundației România de mâine, 2001*)

Xenakis, Yannis: Muzică Arhitectură (*Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, 1997*)

Bibliografie suplimentară:

Anghel, Irinel: Orientări, direcții, curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX (*Editura Muzicală a UCMR 1997*)

Berger, W.G.: Estetica sonatei moderne (*Editura Muzicală, 1984*)

Berger, W.G.: Estetica sonatei contemporane (*Editura Muzicală, 1985*)

Cosma, Viorel: Muzicieni din România - Lexicon (*Editura Muzicală, București, 1989*)

Iorgulescu, Adrian: Timpul și comunicarea muzicală (*Editura Muzicală, București, 1991*)

Messiaen, Olivier: Technique de mon langage musical (*Paris, Leduc, 1944*)

Nemescu, Octavian: Capacitățile semantice ale muzicii (*Editura muzicală, București, 1983*)

Nemescu, Octavian: Naturalitatea, culturalitatea și transculturalitatea sunetului (*Muzica, București, nr. 1/1990*)

Sandu Dediu, Valentina: Muzica românească între 1944 – 2000 (*Editura Muzicală, 2002*)

Toduță, Sigismund: Formele muzicale ale barocului (*Editura Muzicală, București, 1978*)

Vlad, Roman: Strawinski (*Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.S.R., București, 1967*)

Webern, Anton: Calea spre muzica nouă (*Editura Muzicală, București, 1988*)

TITULAR DE DISCIPLINĂ

Conf. univ dr. Maia Ciobanu